

Rozdział 1

WSTĘP

Gminny program wspierania rodziny na lata 2019-2021 w Gminie Marciszów opracowano w oparciu o art.176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017r., poz. 697) w myśl, którego gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 stanowi samodzielny program, służący wspieraniu rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną. Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. To ono tutaj nabywa wiedzę o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażać swoje uczucia (lęk, obawa, zadowolenie, gniew) oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Wychowują się w niej kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu. Dlatego tak ważne jest zachowanie prawidłowych ról społecznych. Tylko „zdrowa” rodzina jest warunkiem wykreowania młodego pokolenia, które będzie miało poczucie własnej wartości, aspiracji, empatii jak również będzie bazą do budowania kolejnej prawidłowo funkcjonującej najmniejszej komórki społecznej.

Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej (pracownik socjalny, asystent rodziny) zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystenci rodziny mają za zadanie wspieranie i wspomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Jednym z nowatorskich rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym,

poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie powiedzieć, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 - 2021 jest utworzenie spójnego, scentralizowanego systemu wsparcia dzieci oraz wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie, jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Program będzie miał zatem charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji.

Uzasadnienie wprowadzenia Programu

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja). Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie trzyletniego programu wspierania rodziny w Gminie Marciszów na lata 2019-2021. Priorytetem będzie stworzenie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

Działania na rzecz rodziny to czynności skierowane do poszczególnych jej członków oraz kampanie prowadzone na rzecz całej wspólnoty. Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, mających na celu przywrócenie im zdolności do wypełniania tych ról, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie również w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych tj. umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego. Przyjęte w ramach Programu zadania są spójne zarówno z ustawą z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Podstawa prawna Programu

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 697);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390);
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 783);
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Marciszów

Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Marciszów na lata 2015-2017 jest strategicznym dokumentem Gminy Marciszów opracowanym w celu realizowania przez wspólnotę samorządową konstytucyjnej zasady udzielania szczególnej pomocy rodzinie i dziecku.

Podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Podmiotem realizującym ten cel na poziomie gminy Marciszów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marciszowie. Podstawowym zadaniem GOPS jest bezpośrednie organizowanie i wykonywanie zadań związanych z zaspokojeniem potrzeb jednostek i rodzin pozostających w trudnej sytuacji życiowej poprzez rozpoznawanie tych potrzeb bezpośrednio i pośrednio udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej.

Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej, a także wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Rozdział 2

Diagnoza sytuacji rodzin w gminie Marciszów

1) Charakterystyka rodzin niewydolnych wychowawczo.

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, niskie dochody finansowe, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.

Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i zawodowym. Istotną rolę zgodną z polityką społeczną państwa odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym.

To pracownicy socjalni są pierwszymi osobami, które mają bezpośredni kontakt z rodziną w środowisku. Przeprowadzając wywiady środowiskowe dokonują diagnozy problemów.

Gminę Marciszów według stanu na dzień **31.12 . 2017r.** zamieszkiwało ogółem **4 428** mieszkańców. W roku **2017** ze wsparcia i pomocy udzielonej przez GOPS skorzystało ogółem **202** osoby i rodziny o liczbie osób w tych rodzinach **458**, a w roku **2018** analogicznie **161** osób i rodzin o liczbie osób w tych rodzinach **324** . Porównując powyższe dane da się zauważyć spadek rodzin i osób, które korzystały z pomocy społecznej.

Wnikając szczegółowo w stan rodziny – jej skład i formę, można stwierdzić, że pomoc udzielana jest przede wszystkim rodzinom wielodzietnym i owa sytuacja praktycznie nie zmieniła się na przestrzeni ostatnich lat.

W roku **2017** ze wsparcia i pomocy udzielonej przez GOPS skorzystało ogółem **63** rodziny z dziećmi w tym **29** rodzin wielodzietnych i **34** rodziny z 1 lub 2 dzieci (**20** rodzin niepełnych) i analogicznie w **2018** roku **49** rodzin z dziećmi w tym **20** rodzin wielodzietnych i **29** rodzin z 1 lub 2 dzieci (**17** rodzin niepełnych).

Głównym powodem przyznania pomocy w 2017 i 2018 roku było ubóstwo , bezrobocie ,choroby, niepełnosprawności co jest głównym problemem mieszkańców gminy Marciszów .

W związku z problemem rodzin niewydolnych-wychowawczo sporządzono wykaz rodzin objętych szczególnym nadzorem ze strony pracowników socjalnych. W **2017** roku na terenie gminy Marciszów **10** rodzin objęto szczególnym nadzorem GOPS. Są to rodziny borykające się z wieloma problemami, tj. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwo, alkoholizm, przemoc. Wszystkie te rodziny objęte były wsparciem i pomocą Asystenta Rodziny.

Rozdział 3

Zasoby gminy

Program Wspierania Rodziny w Gminie Marciszów na lata 2019 – 2021 będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. Działania na rzecz dziecka i rodziny realizują instytucje opisane w poniższej tabeli.

Tabela 1. Instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny w gminie Marciszów

I.p.	Nazwa i adres placówki	Rodzaj działalności
1	Urząd Gminy Marciszów ul. Szkolna 6	Przyznawanie i wypłacanie stypendiów, dowozy dzieci , dofinansowanie do obozów i kolonii dla dzieci ,
2	GOPS Marciszów ul . Szkolna 4b	Praca socjalna, pomoc finansowa i rzeczowa, dożywianie dzieci w szkołach, specjalistyczne poradnictwo, aktywizacja społeczno-zawodowa, wspieranie aktywności lokalnej, wypłacanie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego , wypłacanie dodatków mieszkaniowych itd.
3	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Marciszów ul. Szkolna 6	Wsparcie psychologiczne, przeciwdziałanie problemom dotyczącym nadużywania alkoholu,
4	Zespół Interdyscyplinarny Marciszów ul. Szkolna 4b	Wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężeniu problemu przemocy,
5	Przychodnia Rodzinna Sp.o.o ul Szkolna 4 a	Działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej
6	Placówki oświatowo-wychowawcze z terenu gminy	Działalność edukacyjno-wychowawcza, organizowanie wypoczynku, wsparcie

	Marciszów	psychologiczno-pedagogiczne dla rodziców i dzieci
7	Świetlice wiejskie	Organizowanie zajęć pozaszkolnych, organizowanie dzieciom czasu wolnego,
8	Parafie z terenu gminy Marciszów.	Działalność charytatywna, organizowanie paczek świątecznych itp.

Źródło: opracowanie własne.

W gminie Marciszów funkcjonuje szeroki wachlarz form pomocy dziecku i rodzinie. Są to zarówno poradnictwa, jak i konkretne usługi, które służą zwalczaniu bezradności opiekuńczo-wychowawczej, profilaktyce, walce z sytuacjami kryzysowymi, nałogami, itp.

Rozdział 4

Założenia Programu

Program Wspierania Rodziny w Gminie Marciszów na lata 2019 – 2021 jest zgodny z założeniami zawartymi w dokumentach strategicznych, tj.:

- Strategia Rozwoju Gminy Marciszów na lata 2011-2025,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Marciszów .

Rozdział 5

Cele Programu

Cel główny

Stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych w gminie Marciszów .

Cele szczegółowe

- 1) Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- 2) Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie;
- 3) Podejmowanie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi.

Rozdział 6.

Zadania programu

Harmonogram Programu Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021 w Gminie Marciszów został przedstawiony w formie poniższej Tabeli

Tabela nr 2 Harmonogram Programu

l.p.	Zadania	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1	Prowadzenie działalności profilaktycznej na rzecz rodziny	1. Udział w kampaniach, konferencjach, seminariach promujących wartość rodziny, 2) wspieranie i programowanie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej na rzecz rodziny , 3) udział w projektach współfinansowanych pozabudżetowych w tym rządowych i ze środków UE mających na celu dobro rodziny i rozwój specjalistycznego wsparcia 4) udział w programach profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży	Przez okres obowiązywania programu	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji programu.	- Ilość konferencji, seminariów, - ilość artykułów w lokalnej prasie, ilość plakatów , ulotek
2	Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczej – wychowawczej.	I. Praca z rodziną: 1) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, prawne, zawodowe), 2) udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej: - pomoc w formie dożywiania dla dzieci i młodzieży w szkołach, - udzielanie pomocy dzieciom w formie stypendiów, wyprawek szkolnych, itp. - udzielanie pomocy w formie zasiłków, 3) organizowanie czasu wolnego dzieciom w formie kolonii, zimowisk, wycieczek, wyjazdów, spotkań, imprez, itp. 4) usługi opiekuńcze i specjalistyczne, 5) tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych, II. Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka: wsparcie asystenta rodziny, pomoc rodziny wspierającej, praca socjalna z rodziną (kontrakt socjalny), pomoc placówek wsparcia dziennego (kluby, świetlice, itp.)	Przez okres obowiązywania programu	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji programu	- ilość porad udzielonych w punkcie konsultacyjnym, - ilość zatrudnionych specjalistów na terenie gminy Szemud, - ilość dzieci dożywianych w szkołach, - ilość rodzin, którym przyznano pomoc finansową, - ilość kolonii, wyjazdów, itp. - liczba rodzin objętych usługami opiekuńczymi, - liczba grup wsparcia, - ilość rodzin objętych przez asystenta rodziny, - ilość rodzin wspierających, - ilość kontraktów socjalnych, - ilość placówek wsparcia dziennego,
3	Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny	1) współpraca szkół, policji, służby zdrowia, GOPS, sądów, kuratorów, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych , Zespołu Interdyscyplinarnego, organizacji pozarządowych oraz innymi instytucjami, 2) stała współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, jednostką realizującą działania z zakresu pieczy	Przez okres obowiązywania programu	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji programu	Liczba szkoleń, spotkań, konferencji, itp.

		zastępczej, 3)doskonalenie kadry (szkolenia dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny, rodzin wspierających oraz innych specjalistów).			
--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział 7. Odbiorcy Programu

Odbiorcami Programu są:

- 1) Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- 2) Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- 3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

Rozdział 8.

Przewidywane efekty realizacji Programu

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Rozdział 9.

Realizatorzy Programu

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marciszowie przy współpracy z następującymi instytucjami:

- Urzędem Gminy w Marciszowie,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołem Interdyscyplinarnym,
- Policją,
- Placówkami oświatowymi i kulturalnymi,
- Placówkami Opieki Zdrowotnej,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze,
- Organizacjami pozarządowymi.

Rozdział 10.

Źródła finansowania

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

- 1) Środki własne gminy:
 - a) zaplanowane na dany rok budżetowy w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Marciszowie na realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
 - b) pochodzące ze zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
- 2) Dotacje z budżetu państwa.
- 3) Środki pozabudżetowe.

Rozdział 11.

Monitoring i ewaluacja

Monitoring będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez koordynatora Programu - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Marciszowie w celu oceniania czy Program osiąga założone cele. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników.

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Marciszowie będzie, co roku przedkładał Radzie Gminy Marciszów raport z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny. Niniejszy dokument został przygotowany przez: Gminny Ośrodek Pomocy .